

ARILARDA SONBAHAR BAKIMI VE KIŞLAMA

Zir.Müh.Kazım ALTINDIŞ

Eylül ayı arıcılar için çok önemlidir. Çünkü yazın sonu ve sonbaharın başlangıcıdır. Arıcılar eylül ayında bal sağımına son vererek arıları kışa hazırlamaya başlarlar. Arıların normal kışlayabilmesi için orta güçte kovan başına 12-14 kg bal ve 2-3 çerçevede polen olması gerekir. Buda arılı çerçeve başına 2 kg bal anlamına gelir. Balın miktarı çerçeveler el kantarı ile tartılarak belirlenir. Bazı arıcılar balın hepsini alarak arıları şekerle beslemeye kalkışır. Bu çok yanlış bir yöntemdir. En fazla balın %50'si şeker şurubu ile değiştirilir. Ancak verilen şurup eylül ayı sonuna kadar bala çevrilip, petek gözleri mühürlenmelidir. Verilen şurup yaz şurubuna kıyasla daha koyu olmalı ve şeker ile su arasındaki oran 1.5-2:1 olmalıdır. Şurubun içine her litre başına 3 gr sirke veya buna eşit miktarda limon sıkılmalıdır. Aynı zamanda litre başına 0.5-1gr tuz konulmasında yarar vardır. Şurubun sıcaklığı 40 derece civarında olmalı, şuruplamaya başlamadan önce boş ve az ballı çerçeveler kovandan alınmalı ve sıkıştırma işlemi yapılmalıdır. Kovanda kalacak çerçeve sayısı arının kuvvetine göre olmalı, yani bırakılan çerçeveler arı ile kaplanmalı ve ana arıya yumurta atmaya çerçeve bırakılmalıdır. Boş ve az ballı çerçeveler muhafazaya alınmalıdır. Petek güvesinden korumak için çerçeveler arasına ceviz yaprağı, lavanta çiçeği veya defne yaprağı konarak gazete kağıdı ile sarılarak tavana asılmalıdır.

Şuruplamada geç kalınırsa petek gözleri mühürlenmeden kalır ve balın ekşimesine neden olur. Diğer taraftan genç işçi arılar kışa yıpranmış durumda girerler. Bu da normal kışlatma için bir engeldir. Dikkat edeceğimiz diğer bir husus, balın kalitesini incelemek ve mümkünse kovanda çam balı bırakmamaktır. Böylece kovandan çıkarılır. Bunun yerine çiçek balı

verilir. Çam balı ise ilkbahar beslemesinde istifade edilir.

Yeri gelmişken bütün arıcılarımıza tavsiyemiz; Şuruplama yapacakları yerde arılarını eylül ayında Yalova ilinin Armutlu ilçesine götürmelerinde yarar vardır. Burada sonbahar püreni Eylül ayında çiçek açmaya başlar ve 15 Ekime kadar devam eder. Aynı yerde davulga (Koca yemiş) 15 Ekim'den 20 Kasım'a kadar çiçek açar ve meyva verir. Bu konuda Doğanlı Köyü'nden Abdullah DURAN'ın tecrübesinden istifade edilebilir. Yukarıda belirttiğimiz hazırlıktan sonra Ekim ayının sonlarında esas sonbahar bakımı ve arıların kışlatması yapılır. Bu bakımda arılı kovanların kuvveti, bal ve polen miktarı, Varroa olup olmadığı tespit edilir. Gerekirse bal takviyesi, kesafet fazla ise Varroa mücadelesi yapılır. Kışlatmada 4-5 çerçeveden az arılı kovan kalmamasına dikkat edilir. Daha zayıfları ise 2 aile ayrı ayrı çalışmak üzere bir kovanda toplanır ve aralarına bölme tahtası konur. İlkbaharda tekrar ayrılarak iki arı ailesi olarak çalışmaya devam ederler. Buradaki amaç kış döneminde birbirlerini ısıtmaları ve daha az bal tüketilmesidir. Arılı kovanların genç arılarla kışlatılması sağlanılmalıdır. Yaşlı analar kış şartlarına daha dayanıksızdır ve ölüm olayları daha yüksektir. Eğer sonbahar bakımına kadar analar değiştirilmediyseler (gençleştirilmediyse) bu işlem gerçekleştirilmelidir. Kovanlarda çerçevelerin bir araya toplanmasından sonra boş kalan yerlere ısıtıcı maddeler; ceket veya içleri ot, saman ile dolu yastıklar konulmalı. Çerçevelerin üzerine gazete kağıdı ve üst kapaklar konarak kapatılmalıdır. Kovanlar kesinlikle naylon veya naylon çuvallarla örtülmemelidir. Böyle durumlarda nem oranı yükselir ve arılarda kireç hastalığı ve ishal görülür. Uçuş delikleri arılar tarafından daraltılmamış ise bunların daraltılmasına gidi-

Her çerçeve başına 0.5cm'den hesaplanarak 2-3cm dolaylarında uçuş deliği bırakılır. Kovanların uçuş delikleri daima esen rüzgarlara karşı olmamalı, güney ve güney doğu istikametine bakmalı ve mümkünse kışlatma sundurma altında gerçekleşmelidir. Kovanların altına tuğla demir ve benzeri maddeler konarak toprak ile teması azaltılmalıdır.

Kovan içindeki ballı çerçevelerin durumu arıların kışın beslenmesinde büyük önem taşımaktadır. Esas kural:

Bal ile tam dolu çerçeveler kış salkımına en yakın, az ballılar ise bölme tahtasına doğru sıralanmalıdır. Arılı çerçevelerin kovanın sağ veya sol tarafına toplanması pek önemli değildir. Ancak az arı ile kışlatmamız gerekiyorsa, onları kovanın orta kısmına toplayarak boş kalan her iki tarafına ısıtıcı maddeler konması çok önemlidir.

Arılı kovanların soğuklardan korunması kadar, havalandırması da önemlidir. Bu konuda uçuş deliği dışında, havalandırma deliğinin de kapa-

tılmamasına dikkat edilmelidir. Arıları kışlatacağımız yerde fare tehlikesi varsa uçuş deliklerine fare tuzakları konulmasında yarar vardır.

Arıları kışlatacağımız coğrafi bölgeye göre kasım ayında arılar kendilerini tamamı ile kışa hazırlamış durumdadırlar, yani kış salkımı oluştururlar. Bundan sonra kovanların açılması her hangi bir tehlike olmadıkça tavsiye edilmez. Açılrsa da kış salkımını zedelememek gerekir. Kış salkımı dışarıda sıcaklık 19 dereceden 14'lere düştüğü zaman arılar küçük gruplar oluştururlar. Sıcaklık 10 derecenin altına düştüğünde küçük gruplar birleşerek ana arıyı da ortaya alarak tam kış salkımını oluştururlar. Böylece kovan ailesinde minimum hayat şartları başlar. Arılar az çalışıp az bal tüketirler. Havalalar soğudukça kovan içi sıcaklığını koruyabilmek için bal tüketimi artar. Eğer kovanlar gereken şartlar içersinde hazırlanmış ise kışlatma normal geçer.

Adres: Bursa Tarım İl Müdürlüğü
Çiftçi Eğitimi Şubesi